

När det gäller skildringen av godset Monrepos vinnlägger sig författaren om att visa i hur hög grad Nicolay följde givna modeller för dess uppbyggnad och på så sätt inplacera projektet i ett ideologiskt och konstnärligt sammanhang. Själv står Nicolay märkligt ensam i centrum för sitt verk, en solitär som tycka ha föredragit att klara allt på egen hand och för vilken allting synes ha gått väl i händer. Ändå representerade han i sitt tidigare liv ett öde som på samma sätt som själva herrgårdsbygget var mycket tidstypiskt: ämbetsmannen och diktaren som gjorde karriär vid ett utländskt hov. Knapas berör detta med lätt hand men avstår från att utveckla det närmare. Naturligtvis hade det också varit intressant att veta mer om den närmare arten av Nicolays politiska insats och om relationen mellan honom, kejsarinnan, tronföljaren och de höga hovfunktionärer som omgett honom i hans tidigare verksamhet. Men dessa ting är svåråtkomliga för forskningen och faller kanske också utom ramen för ett arbete som detta.

Den föreliggande studien över Monrepos och dess skapare vilar på solid lärdom och lång förtrogenhet med ämnet, men får samtidigt genom sin lediga och okonstlade stil en i bästa mening populärvetenskaplig karaktär, som gör att det bör kunna nå en bred läsekrets. Bokens många illustrationer, som bland annat omfattar ett antal intressanta fotografier från tidigt 1900-tal och en svit utsökta färgreproduktioner, samverkar på ett lyckligt sätt med texten och bidrar till att på läsaren överföra något av författarens höga uppskattning av upplysningsmannen Nicolay, som med sin egendom Monrepos »rest ett minnesmärke över sin tids konst och kultur, som bestått i över tvåhundra år» (s. 32).

Sven Björkman

Riksdag, kaffebus och predikstol. Frihetstidens politiska kultur 1766-1772. Redaktörer Marie-Christine Skuncke & Henrika Tandefelt. Atlantis, Stockholm och Svenska Litteratursällskapet i Finland, Helsingfors, 2003 (432 s.)

I DENNA ANTOLOGI om frihetstidens politiska kultur under tryckfrihetsperioden, det vill säga åren 1766-1772, har redaktörerna Marie-Christine Skuncke och Henrika Tandefelt samlat forskare från ämnen som historia, idéhistoria, ekonomisk historia, statskunskap och litteraturvetenskap för att ta ett samlat empiriskt grepp på denna turbulenta tid.

Perioden präglades som bekant av starka politiska motsättningar mellan hattar och mössor, adel och ofrälse samt rojalister och anhängare av den existerande författningen. Tiden präglades även av en framväxande offentlig debatt om sakens tillstånd i riket: pamfletter, tidningar och protokoll spreds i en strid ström till en intresserad allmänhet. Maktkampen fördes i stor utsträckning i offentlighetens ljus där det gällde att vinna den allmänna opinionens stöd. Många av förslagen krävde radikala förändringar av samhället, bland annat avskaffade adelsprivilegier och en breddning av de medborgerliga rättigheterna. Hade dessa förslag genomförts fullt ut hade det resulterat i en borgerlig revolution närmare 20 år innan den franska revolutionen.

Detta gör perioden till en omvälvande och intressant tid i svensk historia, vilket också forskningen under lång tid har uppmärksammat. Det har emellertid saknats en modern översikt över den politiska kulturen. Därför är det lovvärt att denna tvärvetenskapliga antologi nu givits ut.

Politisk kultur är ett vitt och omdebatterat begrepp, framförallt rörande hur brett och inkluderande det ska förstås. En del forskare betonar framförallt de värderingar och normer som styr handlandet snarare än själva agerandet i sig självt, medan andra menar att man i begreppet även måste inkludera handlingar. I antologins inledning förfäktar Bo Lindberg denna senare förståelse av begreppet. Det är i föreningen mellan idéer och olika praktiker som den politiska kulturen formas och gestaltas, menar Lindberg, som vidare poängterar utilismens, pietismens och republikanismens betydelse för den politiska kulturen

under frihetstiden. Antologins övriga 17 artiklar är uppdelade på tre avdelningar, nämligen strukturer, aktörer och medier. Denna uppdelning är kanske inte helt lyckad, eftersom i princip alla artiklar berör strukturer, aktörer och medier. Redaktörerna kunde istället med fördel ha grupperat artiklarna kring vissa centrala teman eller perspektiv, som till exempel diskurser och politisk organisering. Detta hade nog lett till en större tydlighet för läsaren.

Om vi vänder oss från dispositionen till artiklarnas innehåll så behandlas flera centrala teman i den politiska kulturen. Ett sådant är de ökade politiska motsättningarna under 1760-talet och hur detta påverkade idéerna och samhällets olika grupper. Jonas Nordin tar i sin artikel ett brett grepp på den politiska radikalismen. Han framhåller ett flertal faktorer för dess framväxt, bland annat utvecklingen mot att plena tog allt fler politiska initiativ, tryckfrihetsförordningens införande samt de ofrälse ståndens allt större självmedvetenhet. Idégodset var visserligen allmänuropeiskt, men det svenska politiska systemet gav möjligheter som var unika i Europa för att utveckla radikala och republikanska stämningar. Av vikt var inte minst uppfattningen att den lagstiftande och verkställande makten styrdes av folkviljan och att alla medborgare därmed sågs som delaktiga i landets styrelse. Vidare gör Nordin ett viktigt påpekande, nämligen att de radikala grupperna framförallt krävde lika rättskapacitet, snarare än att framföra krav på en utökad politisk representation. Lika rättighet vid exempelvis tjänsteställningar var därmed viktigare än lika politisk rösträtt. Nordins slutsatser är intressanta, i synnerhet de om att den svenska konstitutionalismen gav radikalismen ett unikt utrymme att utvecklas. Detta kräver dock först fler komparativa analyser med inte minst brittiska förhållanden innan det kan bekräftas. Exempelvis en jämförelse med den engelske radikalen John Wilkes vore här intressant.

Även Peter Hallberg undersöker i sin artikel de radikala strömningarna under frihetstidens sista år, men då mer specifikt utifrån den historiskskrivning som användes av de radikala grupperna för att påverka den allmänna opinionen. Hallberg visar hur privilegiestriden mellan adeln och de ofrälse ledde till omtolkningar av forna politiska

beslut och hur man använde gamla regenter som symboliska förebilder. Man skrev även de olika ståndens historia, där historien om adeln utvecklades till berättelsen om hur adelns framväxt hade lett till att den gamla svenska friheten gått förlorad. De ofrälse hävdade därför att det gällde att återvinna friheten genom att avskaffa adelns särställning och sprida de ofrälse dygder som flit och arbetsamhet.

Utöver historien var även den ekonomiska situationen i landet något som genererade en mängd skrifter och radikala idéer. Både Lars Magnusson och Lars Herlitz analyserar i sina respektive artiklar den ekonomiska debatten under 1760-talet. Magnusson argumenterar för en historisk läsning av texterna, där man sätter in idéerna i sitt historiska och kulturella sammanhang. Ett sådant angreppssätt leder Magnusson till slutsatsen att den ekonomiska diskussionen var präglad av en moralfilosofisk och politisk diskussion om statens roll i samhället och samhällsdelarnas inbördes förhållande. Lars Herlitz fokuserar mer i detalj på diskussionerna om penningpolitiken och 1760-talets inflation. Alla debattörer sökte en lösning på problemet. Anders Nordencrantz menade att den stora mängden sedlar i omlopp gjorde att kursen på den svenska valutan stegrades. Detta var skadligt. Därför borde man dra in antalet sedlar. En av Nordencrantz största kritiker var Pehr Niklas Christiernin, som starkt ogillade en sådan politik. Enligt honom skulle det leda till penningbrist, prisfall och omfördelningar, som drabbade en stor majoritet av landets befolkning. Herlitz visar på ett initierat sätt att Christiernin främst var inflationens stora försvarare och inte, till skillnad från vad tidigare forskning har hävdad, någon kvantitetsteoretiker.

Både historia och ekonomi användes följaktligen som vapen i maktkampen. Ett annat mer konkret verktyg som utnyttjades var författandet av memorial, som lämnades in till riksdagen för behandling, men som även kunde tryckas och spridas till allmänheten. Ett av de mer radikala memorialen är förslaget från borgmästaren i Lovisa, Alexander Kepplerus, om nya privilegier för de så kallade odalstånd. Jouko Nurmiainen visar i sin artikel att texten var influerad av flera av de ledande upplysningstänkarna i Europa och att

den kommenterade flera av de frågor som diskuterades ute på kontinenten. Samtidigt är det tydligt att Keplerus arbetade för den egna stadens borgarintressen och för ett förbättrande av borgarståndets och de andra ofrälse ståndens position i samhället. De radikala idéerna framfördes följaktligen inom ståndssamhällets ram, ett avskaffande av stånden var det inte tal om utan snarare ett jämlikt förhållande dem emellan.

Linjen att både försvara borgarståndets intressen och kräva rättigheter åt de ofrälse företrädde även av de ledande borgarna i landet. Birgitta Ericsson visar i sin artikel om Arvid Schauw och Carl Fredric Sebaldt, att även om borgarna hade skilda bakgrunder, intressen och partiojaliteter så försvarade de ändå den fria valrätten, borgarståndets intressen och de ofrälse rätt. Ståndstillhörigheten spelade således en central betydelse för det politiska handlandet, även i en tid med nya radikala idéer.

Det skedde inte enbart en ökad politisk aktivitet hos borgarna, utan även hos bönderna. Anders Claréus visar i sitt bidrag hur detta ökade engagemang framträdde både vid riksdagen, där bönderna började i mer principiellt utformade förslag kräva privilegier och ett ökat inflytande, och i lokalsamhället i samband med riksdagsvalen där valmanskåren visade ett allt större intresse för politiska frågor. Intressant är att Claréus inte sett några spår av denna ökade aktivitet i häradsbesvärerna, det vill säga de lokalt utformade politiska förslagen som skickades till riksdagen. Claréus menar därför att det främst var bland bonderiksdagsmännen som den politiska offensiven iscensattes. Mot denna mer elitistiska tolkning talar emellertid det ökade intresset för riksdagsmannavalen. Ett sådant ökat intresse måste tyda på att fler hemmansägare än enbart de valda riksdagsmännen deltog i de politiska aktiviteterna.

Den ökade politiska intensiteten visade sig även i andra ändan av samhällshierarkin, nämligen vid hovet. Kungafamiljen hade ambitioner att genomföra en författningsrevision och därmed stärka sin politiska position. Den konstitutionella ställningen innebar dock att det existerade stora begränsningar för deras möjligheter att agera inom de formella institutionerna, vilket ledde till att de tvingades utveckla informella och symboliska sätt att agera för att påverka den politiska

utvecklingen i en för dem positiv riktning.

Henrika Tandefelt undersöker i sin artikel hur prins Gustaf använde sin månadslånga resa till Bergslagen år 1768 i politiska syften. Hon visar hur detta var ett sätt för kronprinsen att träffa personer inom de viktiga bergs- och bruksnäringarna samt inom den civila och militära förvaltningen med syfte att dels underrätta sig om förhållandena i regionen, dels påverka personernas syn på honom och kungahuset. Tandefelt visar även hur historiska minnesmärken, särskilt de med anknytning till Vasaätten, utgjorde besöksmål under resan. Därmed frambesvors bilden av en kontinuitet mellan Vasakungarna och prins Gustaf. Ytterligare en aspekt av resan var att den rapporterades i detalj i Inrikes Tidningar så att den läsande allmänheten kunde följa kronprinsens alla aktiviteter i Bergslagen. Följaktligen anpassade sig hovet till den nya mediesituationen. Samtidigt pekar Tandefelt på att all ceremoniell och alla undersåtliga hyllningar under resan representerade en traditionell monarkisk politisk kultur av helt annan karaktär än den som förordades av de radikala grupperna i samhället. Hovet blandade således gammalt och nytt.

De hitintills nämnda bidragen fokuserar framförallt på de ökade politiska motsättningarna i samhället och hur dessa gestaltades idémässigt och praktiskt. Ett annat centralt tema i flera artiklar kretsar mer kring hur de olika politiska aktiviteterna organiserades.

Matti Klinge undersöker således olika nätverk bland gymnasister i Borgå och bland studenter vid Åbo akademi. Klinge menar att många av de på 1760-talet politiskt aktiva personerna hade studerat tillsammans och haft samma lärare och professorer i sin ungdom. Detta hade format deras politiska övertygelser och spelade roll för deras politiska handlande senare i livet. En annan nätverksstudie är Ann Öhrbergs artikel om författarinnan Françoise Marguerite Janiçon. Öhrberg behandlar hur Janiçon, genom sitt giftermål med den stora boksamlaren Carl Gustaf Warmholtz kom in i inflytelserika politiska kretsar, framförallt då vissa mösskretsar. Mötesplatsen var inte sällan makarnas hem Christineholm i Sörmland. Det var i dessa informella sammanhang bland socialt högt uppsatta som kvinnor kunde agera politiskt under frihetstiden. Janiçon yttrade sig i

skrift om olika ekonomiska frågor, bland annat stödde hon överflödsförordningen från 1766. Hon använde moraliska och känslomässiga argument för att kritisera en allt för omfattande konsumtion i allmänhet, och kvinnors överkonsumtion i synnerhet. Öhrberg förklarar detta ställningstagande med att en för vida spridd lyxkonsumtion hotade det ståndssamhälle, som gav förutsättningarna för Janiçons politiska agerande.

En annan organisationsform som undersöks i antologin är de politiska partierna hattar och mössor. I Michael Metcalfs artikel betonas att de politiska partierna var mer utvecklade än »enkla fraktioner formerade runt individer eller smala intressen», och att det 1764 existerade två mycket välorganiserade nationella partier som verkade i alla fyra stånden vid riksdagen och i de lokala valen till bonde-, borgar- och prästeståndet. Metcalf menar även att partierna var mer förankrade i det parlamentariska livets villkor och krav samt hade mer utvecklade arbetsmetoder än de samtida brittiska partierna. Dessa ska i betydligt större omfattning ha byggt på patronage än vad som var förhållandet i Sverige. Metcalf verkar dock inte ha beaktat den forskning som utförts av till exempel John Brewer, Linda Colley och Kathleen Wilson, vilka har betonat betydelsen av det folkliga politiska engagemanget samt tonat ned patronagets roll och betydelse.

Metcalf behandlar även hur de viktiga bänkmannavalen hos adeln genomfördes. Han menar att dessa styrdes helt partipolitiskt och att de är tecken på en omfattande och effektiv organisering. Tyvärr visar inte Metcalf vilken form denna organisering egentligen tog – om den styrdes av en partiledning och en formell organisation, eller om den sköttes decentraliserat och informellt.

Även Marie-Christine Skuncke undersöker i sin artikel partiernas aktiviteter under frihetstidens sista år och då framförallt hur dessa verksamheter finansierades av utländska stormakter. Hon menar att partierna var välorganiserade, men är lite otydlig när det gäller vilken form denna organisering tog. Å ena sidan menar hon att partierna var toppstyrda där några ledande adelsmän tillsammans med de utländska sändebuden planerade verksamheten, bland annat genom att förbereda finansiering, tryckning och spridning av skrifter över hela landet. Detta inflytande ska

sedan ha minskat kraftigt på grund av privilegiefrågan. De ofrälse började nämligen sprida sina åsikter oberoende av de utländska sändebuden och de ledande adelsmännen. Partiledningarnas kontroll över medierna minskade således vid slutet av frihetstiden, vilket samtidigt betyder att de utländska stormakternas inflytande över den politiska utvecklingen måste betraktas som begränsat. Å andra sidan lyfter Skuncke fram ett intressant exempel på ett borgardominerat regionalt nätverk i Östergötland och Småland, som koordinerade personliga möten mellan röstberättigade från borgar-, bonde- och prästeståndet. Nätverket spred även tryckta skrifter till individer i regionen samt rapporterade till Stockholm om de politiska aktiviteterna. Frågan är om de två bilderna av det politiska livet som Skuncke ger är exempel på samma fenomen sedd från en central och en lokal nivå, eller exempel på två olika typer av politisk organisering?

Kampen om makten mellan hattar och mössor visade sig även vid de officiella riksdagspredikningar som hölls vid riksdagarnas öppnande och avslutande. Pasi Ihalainen visar hur denna kommunikationstyp och det lutherska tankesättet spelade en viktig roll i den politiska kulturen under frihetstiden. Eftersom prästerna deltog aktivt i de politiska striderna politiserades även predikningarna, vilkas budskap nådde allmänheten såväl från predikstolen som genom tryckta predikningar. Ihalainen analyserar fyra predikningar från de tre sista riksdagarna under frihetstiden och visar hur politiska intressen och lojaliteter kan utläsas i dem. Följaktligen betonade mössan Jacob Serenius 1765 folkets suveränitet och det allmänna bästa i sin predikan, medan den besvikne hatten Eric Lamberg vid samma riksdag framhöll nationens syndfullhet. Ihalainens artikel betonar förtjänstfullt den religiösa kontextens betydelse för 1700-talets politik. Samtidigt använde inte prästerna alltid den religiösa retoriken när de argumenterade i riksdagens plena eller utskott, eller när de författade politiska pamfletter. Prästernas politiska språk framstår därför som mångfacetterat, där religionen kunde användas i vissa sammanhang, men inte i andra.

Centralt för den politiska mobiliseringen under frihetstidens sista år var det tryckta materialet, vilket närmare analyseras av Bo Bennich-

Björkman respektive Ingemar Oscarsson. Bennich-Björkman riktar Ijuset på vilken effekt offentlighetsprincipens antagande hade för bokmarknaden och den politiska opinionsbildningen under perioden 1766-1772. Bland annat undersöks hur viktiga politiska aktörer knöt propagandister, tryckeriägare och bokhandlare till sig för att sprida sin syn till allmänheten. En viktig typ av skrifter som användes, och som tidigare ofta har förbisetts, var protokollsutdragen från riksdag, riksråd och olika ämbetsverk. Det var säkrare att ge ut dessa protokoll än att sprida tryckta pamfletter, eftersom man inte hotades av eventuella tryckfrihetsåtal. Härutöver presenteras en användbar översikt över de tryckeriägare och bokhandlare som var verksamma i huvudstaden under perioden samt var de var lokaliserade i det politiska rummet. Detta ger intressanta inblickar i hur geografiskt begränsat det politiska rummet var i Stockholm under frihetstiden. Ingemar Oscarsson undersöker Carl Christoffer Gjörwells politiska veckoblad *Den Politiska Aristarchius*, vars främsta syfte var att kritiskt kommentera och bekämpa mössornas opinionsbildande aktiviteter, framförallt deras *Uplysning För Swenska Folket* inför och under riksdagen 1769/70. Oscarsson visar hur författarna i veckobladet stödde hattarna inför riksdagen genom att betona näringarnas nöd, försvara kungens handlande i rådet samt stödja en författningsrevision. Han visar även hur veckobladet under senare delen av riksdagen tappade sin opinionsbildande position.

Skuncke, Bennich-Björkman och Oscarsson betonar alla de tryckta skrifternas betydelse för den politiska kulturen och den offentlighet som växte fram under frihetstiden och då framförallt efter tryckfrihetsförordningens införande 1766. Karin Sennefelt gör å sin sida ett viktigt påpekande i sin artikel genom att betona existensen av en folklig offentlighet, som hade en lång historia och som bestod av skvaller, rykten samt handskrivna pamfletter och paskiller. Denna kultur var i stor utsträckning en både muntlig och skriftlig kultur, som formades i möten människor emellan. Informationsspridningen karaktäriserades av ett visst hemlighetsmakeri, eftersom rykten och prat uppfattades som ett hot mot samhällsordningen. Sennefelt demonstrerar sedan på ett intressant sätt i sin artikel hur denna folkliga offentlighet

påverkade rusthållaren Sven Hofmans politiska aktiviteter både i Stockholm och i det övriga landet. Han tolkade opinionen så, att det fanns ett brett missnöje med regeringssättet. Han organiserade därför ett uppror i Västsverige, som emellertid misslyckades helt. Han hade misstolkat opinionen.

Frågan man ställer sig är vilket förhållande denna folkliga offentlighet hade till den mer tryckdominerade offentligheten som växte fram under slutet av frihetstiden. Förändrades offentligheten så, att även till exempel bönderna i större utsträckning började läsa och ta ställning till de idéer som framfördes i tidningar och pamfletter, eller existerade snarare de två offentligheterna sida vid sida under frihetstidens sista år?

En person som befann sig i båda dessa världar var Anders Chydenius. Han var dels politiker och pamflettförfattare om ekonomiska spörsmål i rikets centrum, dels präst i Österbotten och del av den folkliga kulturen och offentligheten. Henrik Knif poängterar i sitt bidrag att Chydenius såg landsbygden som en moraliskt bättre plats. Den stora staden var en yppig och falsk plats, där folk bedrogs av glansen och överkonsumtionen. Det var landet som stod för det äkta och det naturliga. Chydenius stödde således landsbygden politiskt. Det var också där som han hade sin politiska förankring och varifrån han fick sitt politiska engagemang. Knif framhåller att detta skiljer Chydenius från den tänkare som han ofta jämförs med, nämligen Adam Smith, som var vittberest och beläst, kände många centrala personer inom den franska upplysningen och var en stadens man. Detta hindrade likväl inte att de två framförde liknande idéer, vilket är ett tydligt tecken på att 1760- och 1770-talen var en omvälvande tid där olika samhällseliga förhållanden ifrågasattes och nya idéer framfördes. Samma strömningar påverkade och influerade såväl Gamla Karleby i Österbotten som Paris och London, det vill säga både centrum och periferi.

Sammanfattningsvis är antologin *Riksdag, kaffebus och predikstol* en intressant och empiriskt bred bok om den politiska kulturen under perioden 1766-1772. Den visar på ett tydligt sätt att perioden var en omvälvande och turbulent tid med mycket starka motsättningar, vilket samtidigt genererade nya politiska idéer och praktiker.

Bokens förtjänster ligger framförallt i att den dels belyser perioden utifrån olika ämnesmässiga utgångspunkter, dels visar flera av periodens viktigaste aktörer och strukturer. På så sätt blir antologin ett viktigt översiktsverk.

Patrik Winton

Eleanor Wikborg, *The Lover as Father Figure in Eighteenth-Century Women's Fiction*, University Press of Florida, Gainesville 2002 (184 s.)

KVINNLIGA ROMANFÖRFATTARE i 1700-talets England hanterar ofta en central konflikt i sina romaner, menar Eleanor Wikborg. Som kvinnor mötte de begränsningar i dåtidens patriarkala samhälle. Ett sätt för dem att hantera sina problem blev att i fiktionaliserad form beskriva en slags urscen för detta förtryck: en fadersfigurs kärleksrelation till – och kontroll över – sin dotter. Eleanor Wikborg är professor i engelska vid Stockholms universitet och i *The Lover as Father Figure in Eighteenth-Century Women's Fiction* spårar och diskuterar hon detta motiv i en mängd romaner skrivna av engelska kvinnliga författare, även okända sådana. En förhoppning som Wikborg uttrycker är att hennes undersökning kan stimulera till läsning av dessa och efter att ha läst hennes bok kan jag konstatera att detta borde vara mer än en from förhoppning.

I sina läsningar utgår Wikborg från konstruktivistiska teorier om kön och genus, framför allt Judith Butlers inflytelserika *Gender Trouble* (1990) och *Bodies that Matter* (1993), där genuskonstitueringen ses som en gradvis och ständigt föränderlig process. När det gäller läsningarna stödjer sig Wikborg på forskare som undersökt det man kan kalla motståndpunkter i kvinnliga författares verk, exempelvis Nancy Armstrong, Margaret Anne Doody och Nancy K. Miller. Det vill säga, det handlar om hur kvinnliga författare förhåller sig till, omförhandlar eller ifrågasätter rådande könsideal. Därmed blir också maktaspekterna viktiga för Wikborg, som i likhet med så många

andra feministiska forskare lutar sig mot Michel Foucaults maktteori. 1700-talet är särskilt intressant när det gäller den patriarkala ordningen, menar Wikborg, eftersom vi där finner hur nya ideal rörande individens rätt måste sammanjämkas med, eller skapa förändring av, den rådande sociala ordningen.

I en tid när äktenskap för kvinnor i värsta fall kunde innebära att de utlämnades helt, såväl formellt lagligt som sexuellt, åt en brutal make måste frågan om hur den gode maken skulle vara bokstavligen ha handlat om överlevnad, både mental och fysisk. I fiktionaliserad form kunde frågan om förhållandet mellan älskande och äkta makar diskuteras och den ideala mannen skrivas fram. Som jämförelsematerial förs också manliga författares romaner ibland in i diskussionen, exempelvis Daniel Defoe och Samuel Richardson. De kvinnliga författare som behandlas är dock inte alla flammande radikaler, men de har en gemensam nämnare. Wikborg skriver: »My hypothesis is that a significant number of women writers – whether conservative or radical – were seeking to transform the powerful father figure from a frightening oppressor into an ideal suitor and future husband who would use his power to authorize a women's being rather than to destroy it.» (s. 11)

Boken är tematiskt disponerad, där de former eller huvudtyper av älskare som Wikborg funnit beskrivs i separata kapitel. Det andra kapitlet har således som rubrik »The Guardian», det tredje rubriceras »'A Prince of the Almighty's Creation'» och det fjärde »The Mentor». Slutligen ägnas ett femte kapitel åt den ideala kärleksrelationen. Som rubrikerna antyder handlar kapitel 2 och 4 om fadersfiguren/älskaren i gestalt av förmyndare respektive mentor. »The Prince of the Almighty's Creation» är ett citat från Samuel Richardsons *Sir Charles Grandison* (1753) och syftar på huvudpersonen Sir Charles; i detta kapitel undersöks motivet mannen av börd, kvinnan av folket, det vill säga den kärleksrelation där mannen höjer upp en kvinna från lägre socialt status. Utanför själva analyserna ligger ett inledande kapitel – där redovisning av teori, metod och syfte tas upp i gängse ordning – samt ett kortare avslutande avsnitt med slutsatser.

Det är ett på många sätt brännbart och fortfarande aktuellt tema Wikborg diskuterar, nämligen